

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 października 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku E. M. z dnia 21 września 2023 roku odmówił mu prawa do przyznania rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ wskazał, że nie został udokumentowany 15-letni okres wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach do dnia 31 grudnia 2008 roku, udowodniono jedynie 14 lat, 5 miesięcy i 14 dni. ZUS odmówił mu prawa do zaliczenia okresu pracy w firmie Usługi (...) między 15 listopada 1995 roku, a 30 września 1997 roku, ponieważ przedłożone zaświadczenie nie spełnia wymogów formalnych tj. brak pieczętki zakładu pracy oraz pieczętki służbowej osoby wystawiającej dokument.

(decyzja z dnia 12 października 2023 roku k. 23 akt ZUS E2/021250336)

Odwołanie od w/w decyzji w dniu 6 listopada 2023 roku wniósł E. M., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o uchylenie powyższej decyzji organu rentowego.

(odwołanie – k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 4 grudnia 2023 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, przytaczając argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 7)

Na rozprawie w dniu 23 stycznia 2024 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowisko stron – rozprawa z dnia 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):16:38 – 00:17:40 – płyta CD – k. 19)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. M. urodził się w dniu (...). Przed organem rentowym wnioskodawca wykazał 14 lat, 5 miesięcy i 14 dni okresu pracy w warunkach szczególnych.

(okoliczność bezsporna)

W okresie od dnia 10 listopada 1995 roku do dnia 30 września 1997 roku wnioskodawca był zatrudniony w firmie Usługi (...) na stanowisku kierowcy zmiennika.

(świadczenie pracy k. 23 akt ZUS ZR/6120/899/W/07, zaświadczenie akt ZUS E2/021250336 k. 18, zeznania świadka Z. P. (1) na rozprawie w dniu 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):08:02 – 00:15:57 – płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):01:11 – 00:06:52 – płyta CD – k. 19 w związku z e-protokół z dnia 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):15:57 – 00:16:28 – płyta CD – k. 19)

Będąc zatrudnionym w firmie Usługi (...) skarżący pracował jako kierowca. Ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał w tych okresach tylko pracę kierowcy, nie był delegowany do żadnych innych prac. Nie było przestojów. Jeździł pojazdem powyżej 3,5 tony, był to M.. Wykonywał pracę tylko w kraju. Oprócz pracy kierowcy nie wykonywał innych prac. Czasami jechał całe 8 godzin z jakąś małą przerwą. Naprawami pojazdu zajmował się szef.

(zeznania świadka Z. P. (1) na rozprawie w dniu 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):08:02 – 00:15:57 – płyta CD – k. 19, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):01:11 – 00:06:52 – płyta CD – k. 19 w związku z e-protokół z dnia 23 stycznia 2024 roku e-protokół (...):15:57 – 00:16:28 – płyta CD – k. 19)

W dniu 21 stycznia 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. przyznał na podstawie wniosku ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 3 stycznia 2020 roku tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego.

(decyzja z dnia 21 stycznia 2020 roku k. 11 akt ZUS E2/021250336)

W dniu 25.08.2023 r zostało wystawione zaświadczenie przez Z. P., z którego wynika, że ubezpieczony był zatrudniony w okresie 10.11.1995 – 30.09.1997, w pełnym wymiarze czasu pracy, jako kierowca samochodu marki M. (...) o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony, co zgodnie z Wykazem A dział VIII poz. 2, szczegółowego wykazu prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego (...), stanowiącego załącznik do Rozporządzenia RM z dnia 7.02.1983 w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych(...), zalicza wykonywaną pracę do prac w warunkach szczególnych.

(zaświadczenie – k. 18 akt ZUS)

W dniu 21 września 2023 roku wnioskodawca złożył do ZUS wnioski o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno-rentowego – przyznanie rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

(wniosek - k. 17 akt ZUS E2/021250336)

W dniu 12 października 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. wydał zaskarżoną decyzję.

(decyzja z dnia 12 października 2023 roku k. 23 akt ZUS E2/021250336)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, zeznań odwołującego się i świadka. Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz na rozstrzygnięcie sprawy. W szczególności Sąd dał w pełni wiarę zeznaniom ubezpieczonego i świadka, gdyż są spójne i przekonywujące.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu.

Według art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 164) ustawa określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2022 r., poz. 504, 1504 i 2461).

W myśl art. 21 ust. 1 w/w ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Bezspornie wnioskodawca jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednocześnie nie występował o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Wprawdzie w ust. 2 wyraźnie zastrzeżono, że prawo do rekompensaty nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jednak w przepisie tym chodzi niewątpliwie o emeryturę wcześniejszą przyznaną na podstawie przepisów tej ustawy. Odmienne rozumienie tego przepisu, tj. uznanie, że rekompensata powyższa nie przysługuje również w wypadku przyznania prawa do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, prowadziłoby do uznania, że art. 21, ust. 1 jest przepisem martwym, gdyż brak byłoby kategorii osób spełniających kryteria do uzyskania przedmiotowej rekompensaty. Należy zatem kierować się wykładnią celowościową i uznać, że racjonalny ustawodawca w żadnym wypadku nie dążyłby do stworzenia przepisu, który nie miałby podstaw do funkcjonowania w obrocie prawnym.

Zatem przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego wymaganego 15 letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem ZUS uznał za nieudowodnione, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych.

Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki i pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 7 ww. ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2023.O.1251) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

W świetle § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić /por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97, (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, Prok. i Prawo (...)/.

Stosownie do treści § 2 ust. 2 w/w rozporządzenia, okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Podkreślić należy, iż ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego. / tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 27 października 2016 r III AUa 41/16 LEX nr 2151525/.

Tym samym brak świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub wydanie świadectwa, które nie spełnia wymagań formalnych nie przekreśla ustalenia, że tego rodzaju praca była wykonywana. Zastosowanie mają art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. Strony mają też prawo podważać moc dowodową dokumentów, w tym także świadectwa pracy, które jest dokumentem prywatnym i podlega ocenie przez sąd zgodnie z zasadami art. 233 § 1 k.p.c. W postępowaniu sądowym nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne./tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 20 lipca 2016 r, III AUa 690/15, LEX nr 2121869 /.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd ustalił, że ubezpieczony posiada wymagany 15 letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach będąc zatrudnionym także w firmie Usługi (...) od dnia 10 listopada 1995 roku do dnia 30 września 1997 roku .

Z ustaleń wynika, że skarżący był zatrudniony jako kierowca. Ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał w tych okresach tylko pracę kierowcy, nie był delegowany do żadnych innych prac. Nie było przestojów. Jeździł pojazdem powyżej 3,5 tony. Wykonywał pracę tylko w kraju. Oprócz pracy kierowcy nie wykonywał innych prac. Zaświadczenie wystawił mi pracodawca, który potwierdził jego treść, składając zeznania.

Nawiązując do stanowiska zajmowanego przez odwołującego, Sąd zważył, że znajduje ono odzwierciedlenie w Dziale VIII - W transporcie i łączności - Wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. Praca wnioskodawcy jako kierowcy zmiennika odpowiada pozycji 2 - Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów w Dziale VIII - Wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Tak więc, Sąd zważył, że przy zaliczeniu w/w spornego okresu pracy odwołujący legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych do dnia 31 grudnia 2008 roku w rozumieniu przepisów wskazanego rozporządzenia. Zdaniem Sądu przeprowadzone postępowanie, w tym dowody z dokumentów, zeznania odwołującego i świadka wykazały, że wypełnia on niezbędne przesłanki warunkujące przyznanie mu prawa do spornego świadczenia. Wobec tych wszystkich okoliczności, Sąd uznał, że zaskarżona decyzja jest błędna i podlega zmianie.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd w punkcie 1 sentencji wyroku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd w punkcie 2 sentencji orzekł na podstawie zasady odpowiedzialności za wynik procesu, tj. art. 98 k.p.c. zasądając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w Ł. na rzecz E. M. kwotę 180 zł, tytułem zwrotu kosztów procesu. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił zgodnie z § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U z 2018 r. poz. 265.).

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.